

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC KARASOVÁ proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 71545/01)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

30. listopadu 2004

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Karasová proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,

A. B. BAKA,

R. TÜRMEŇ,

K. JUNGWIERT,

M. UGREKHELIDZE,

paní A. MULARONI,

E. FURA-SANDSTRÖM, *soudci*,

a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 9. listopadu 2004,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 71545/01) směřující proti České republice, kterou dne 17. listopadu 1999 podala Soudu česká občanka paní Eva Karasová („stěžovatelka“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Soud dne 18. června 2002 rozhodl oznámit stížnost vládě a na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy současně projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti.

SKUTKOVÝ STAV

4. Stěžovatelka se narodila v roce 1938 a bydlí v Praze.

1. Restituční řízení

5. Dne 24. září 1991 podala stěžovatelka u Obvodního soudu pro Prahu 8 žalobu na základě zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, jíž se domáhala vydání domu a pozemku zabavených jejím židovským předkům nacisty a později znárodněných. Její žaloba směřovala proti českému státu, konkrétně proti státnímu podniku, v jehož držbě se sporný majetek nacházel. Jako vedlejší účastník pak do řízení vstoupila akciová společnost, která se účastnila privatizace státního majetku.

6. Zamítavý rozsudek ze dne 26. listopadu 1991 byl dne 28. února 1992 zrušen Městským soudem v Praze. Nový rozsudek ze dne 24. ledna 1994, nařizující vydání obou požadovaných nemovitostí stěžovatelce, byl zrušen dne 27. února 1995.

7. Stěžovatelka dne 17. května 1995 navrhla vyloučení jednoho ze soudců městského soudu.

8. Obvodní soud dne 6. června 1996 vydal třetí rozsudek, jímž nařídil státnímu podniku vydat stěžovatelce ideální polovinu domu a pozemku; nároky stěžovatelky na vydání druhé poloviny majetku byly zamítnuty.

9. Dne 24. února 1997 byl tento rozsudek potvrzen rozsudkem městského soudu, který nabyl právní moci dne 4. května 1997 a na jehož základě bylo vlastnické právo stěžovatelce

vatelky vloženo do katastru nemovitostí. Městský soud dospěl k závěru, že jeho rozhodnutí ve věci samé je po právní stránce zásadního významu, a vyslovil přípustnost dovolání.

10. Dne 12. června 1997 podala stěžovatelka u Nejvyššího soudu dovolání, kterým se domáhala zejména vydání celého sporného majetku. Ve dnech 14. června 1998, 30. října 1998 a 15. února 2000 vyzývala stěžovatelka (Nejvyšší) soud, aby se opravným prostředkem zabýval.

11. Nejvyšší soud dne 17. dubna 2000 zrušil rozsudek ze dne 24. února 1997 jako nepřezkoumatelný, protože z jeho odůvodnění nebylo možné zjistit, jakou úvahou se soud řídil. Spis byl městskému soudu vrácen dne 27. června 2000.

12. Na závěr ústního jednání dne 26. září 2000 a po doplnění dokazování o rozhodnutí z jiných řízení týkajících se předmětného majetku vydal městský soud rozsudek, který nabyl právní moci dne 26. října 2000 a kterým opětovně potvrdil rozsudek ze dne 6. června 1996.

13. Dne 21. prosince 2000 podala stěžovatelka ústavní stížnost, v níž namítala délku a nespravedlivost řízení, zpochybňovala aplikaci zákona obecnými soudy a popírala jejich závěry o vydání pouhé poloviny nemovitostí; v této souvislosti odkazovala zejména na článek 6 odst. 1 Úmluvy.

14. Ústavní soud dne 12. března 2001 ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost s odůvodněním, že jeho úkolem není přezkoumávat hodnocení důkazů provedené obecnými soudy a že samotná délka řízení nepředstavovala sama o sobě porušení práv, na něž stěžovatelka poukazovala, zejména s ohledem na skutečnost, že účastníci řízení využili svých procesních práv a podávali různé opravné prostředky.

15. Teprve v roce 2001 umožnil státní podnik stěžovatelce užívat přisouzenou polovinu nemovitostí.

2. Další řízení (s dobrovolnou účastí stěžovatelky) týkající se sporného majetku

16. Státní podnik vystupující v restitučním řízení jako žalovaný podal dne 27. února 1996 na akciovou společnost (která byla od roku 1993 neoprávněně zapsána jako vlastník sporného majetku) žalobu na určení svého práva na hospodaření s majetkem, jehož vydání se stěžovatelka domáhala.

Obvodní soud pro Prahu 8 dne 12. května 1998 jeho návrhu vyhověl. Jeho rozhodnutí bylo Městským soudem v Praze dne 9. listopadu 1999 potvrzeno.

17. Český stát dne 28. dubna 1998 podal proti akciové společnosti žalobu na určení vlastnického práva k ideální polovině sporného majetku s tím, že tato společnost byla v katastru nemovitostí zapsána neoprávněně, jelikož majetek státu, na nějž se uplatňuje restituční nárok, nemůže být předmětem privatizace.

Dne 30. listopadu 1998 obvodní soud rozhodl ve prospěch státu; jeho rozsudek byl městským soudem dne 21. září 1999 potvrzen. Nejvyšší soud dne 27. února 2001 zrušil rozhodnutí městského soudu pro procesní vady; městský soud vydal nový potvrzující rozsudek dne 4. září 2001.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY V SOUVISLOSTI S DÉLKOU ŘÍZENÍ

18. Stěžovatelka tvrdí, že délka výše uvedeného řízení byla v rozporu se zásadou „přiměřené lhůty“ zakotvenou v článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

A. K přijatelnosti

19. Vláda vznáší námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s tím, že stěžovatelka se na Ústavní soud obrátila až po skončení předmětného řízení, čímž Ústavnímu soudu neumožnila předejít případným průtahům. Stěžovatelka navíc podala hierarchickou stížnost teprve v roce 1998, tedy sedm let po zahájení řízení.

20. Stěžovatelka s tímto tvrzením nesouhlasí a tvrdí, že dostupné vnitrostátní prostředky nápravy jsou neúčinné.

21. Soud připomíná, že již obdobnou námitku zamítl ve věci *Hartman proti České republice* (č. 53341/99, § 55 až 69, ESLP 2003-VIII). Soud nevidí žádný důvod, pro který by se měl odchýlit od svého předchozího rozhodnutí, a tuto námitku tudíž zamítá.

22. Soud konečně konstatuje, že tato část stížnosti není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy, a neshledal žádný jiný důvod nepřijatelnosti této části stížnosti.

B. K odůvodněnosti

1. Relevantní období

23. Vláda uvádí, že relevantní období začalo až dne 18. března 1992, tedy v okamžiku, kdy Úmluva vstoupila v platnost pro Českou republiku. Dále poznamenává, že toto období skončilo dne 26. října 2000, kdy nabyl právní moci rozsudek odvolacího soudu ze dne 26. září 2000. Vláda se domnívá, že do tohoto období nelze zahrnout délku řízení před Ústavním soudem, neboť ústavní stížnost stěžovatelky byla od počátku zjevně neopodstatněná a podobala se spíše odvolání, protože nebylo možné rozumně očekávat, že řízení před Ústavním soudem bude mít vliv na práva, jichž se stěžovatelka dovolávala před soudy nižších stupňů.

24. Stěžovatelka s touto argumentací nesouhlasí. Tvrdí, že dodržení „přiměřené lhůty“ lze posuzovat pouze na základě skutečného průběhu konkrétního řízení a že její ústavní stížnost byla důvodná.

25. Soud se ztotožňuje s názorem vlády, že relevantní období začalo teprve dne 18. března 1992, tedy v okamžiku, kdy Úmluva vstoupila v platnost pro Českou republiku. Pro posouzení přiměřenosti lhůt, které od tohoto data uplynuly, je však nutné brát zřetel na stav, v němž se v té době nacházelo řízení zahájené dne 24. září 1991.

Soud však nepřesvědčil argument vlády, že předmětné řízení skončilo dne 26. října 2000. Soud v této souvislosti poznamenává, že úkolem českého Ústavního soudu je posuzovat dodržování základních práv a napravovat jejich případné porušení. Pokud by tedy Ústavní soud dospěl k závěru, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces, jehož se stěžovatelka dovolávala, mohl by předchozí rozhodnutí zrušit a vrátit věc soudům nižších stupňů.

Argument vlády založený na zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti stěžovatelky je irelevantní, neboť nelze dopředu odhadnout, jak by řízení o této ústavní stížnosti dopadlo. Z toho vyplývá, že délku řízení před Ústavním soudem je třeba zahrnout do relevantního období, jímž se Soud v této věci zabývá.

26. Předmětné řízení tedy skončilo dne 12. března 2001, přičemž trvalo celkem téměř devět let, a to pro čtyři stupně, z nichž na dvou byla věc projednávána třikrát či dokonce čtyřikrát. Věc byla přitom projednávána soudem již po dobu šesti měsíců před samotným začátkem relevantního období.

2. *Přiměřenost délky řízení*

27. Vláda v první řadě uvádí, že nemá k dispozici příslušný soudní spis z důvodu provizorní archivace spisů po záplavách,* k nimž došlo v roce 2002. Vláda tvrdí, že případ byl značně složitý, pokud se jednalo o dokazování zejména v případě právního nástupnictví v rodině stěžovatelky a o právní posouzení věci. S ohledem na souběžně probíhající privatizaci státního majetku byla navíc akciová společnost omylem zapsána jako vlastník majetku, jehož se stěžovatelka domáhala. Další dvě řízení vedená ve věci sporného majetku tento případ dále zkomplikovala.

Vláda zároveň poukazuje na skutečnost, že účastníci řízení pravidelně podávali dostupné opravné prostředky. Sama stěžovatelka navíc neučinila ve věci žádný úkon po dobu více než sedmi let. Vnitrostátní soudy nezapříčinily žádné průtahy a rovněž nelze tvrdit, že by celková doba řízení byla nepřiměřená, třebaže délka dovolacího řízení vzbuzuje jisté pochybnosti.

28. Stěžovatelka tvrdí, že její případ nebyl složitý, protože vydání předmětného majetku se domáhala pouze ona sama a poskytla k němu také veškeré nezbytné podklady. Stěžovatelka tvrdí, že shromažďování důkazů skončilo již v roce 1993 a že další komplikace související zejména se zápisem chybných údajů do katastru nemovitostí a s dalšími dvěma řízeními způsobily výhradně národní orgány. Stěžovatelka rovněž nesouhlasí s tvrzením vlády, že neučinila žádné úkony po dobu více než sedmi let. Tvrdí, že vždy vyhověla žádostem soudu a využila všech možných prostředků k urychlení řízení.

29. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje na základě okolností daného případu a s ohledem na kritéria plynoucí z jeho vlastní judikatury, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatelky a postup příslušných orgánů, jakož i význam sporu pro dotčené osoby (viz z mnoha dalších rozsudků ve věci *Frydlender proti Francii* [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII, a rozsudek ve věci *Hartman proti České republice*, č. 53341/99, § 73, ESLP 2003-VIII). Soud dále podotýká, že i v právních systémech spočívajících na zásadě, podle níž řízení vedou samotné strany sporu, chování účastníků řízení nezbavuje soudce povinnosti zajistit rychlost řízení v souladu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy (viz rozsudek *Palaska proti Řecku*, č. 8694/02, § 19, ze dne 19. května 2004).

30. Soud se nedomnívá, že by předmětná věc byla zvláště složitá. Ze spisu nevyplývá, že by stěžovatelka svým chováním zapříčinila průtahy v řízení. V tomto směru jí nelze vytýkat, že ve svůj prospěch využila různých opravných prostředků, které jí vnitrostátní právo poskytuje k ochraně práv. Postup národních orgánů však není prost kritiky. V této souvislosti je třeba zmínit dobu uplynulou od zrušení prvního rozsudku dne 28. února 1992 do vydání druhého rozsudku dne 24. ledna 1994, dále dobu od zrušení tohoto rozsudku dne 27. února 1995 do vydání třetího rozsudku dne 6. června 1996 a dále dobu v trvání takřka tří let, než Nejvyšší soud rozhodl o dovolání stěžovatelky.

* Pozn. překl.: V originálu rozsudku se nesprávně hovoří o požárech.

31. Tyto skutečnosti Soudu postačují k tomu, aby učinil závěr, že případ stěžovatelky nebyl projednán v přiměřené lhůtě.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy v souvislosti s délkou restitučního řízení tudíž v daném případě došlo.

II. K OSTATNÍM TVRZENÝM PORUŠENÍM ÚMLUVY

1. K části stížnosti týkající se nespravedlivosti řízení

32. Stěžovatelka dále na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy poukazuje na nespravedlivé projednání své záležitosti. V této souvislosti se domnívá, že soudy jí odmítly přisoudit nemoovitosti v plném rozsahu na základě nesprávného výkladu zákona o mimosoudních rehabilitacích.

Vláda s tím nesouhlasí a tvrdí, že soudy řádně posoudily argumenty stran a svá rozhodnutí dostatečně odůvodnily.

33. Soud připomíná, že výklad vnitrostátního práva náleží v první řadě vnitrostátním orgánům, zejména soudům. Soudu nepřísluší posuzovat skutkové omyly nebo právní pochybení údajně způsobené vnitrostátními soudy, leda v případě, kdy, a v míře, ve které by takové pochybení mohlo představovat porušení práv a svobod chráněných Úmluvou (např. *García Ruiz proti Španělsku* [velký senát], č. 30544/96, § 28, ESLP 1999-I).

34. V daném případě nic nenasvědčuje tomu, že by nebyly dodrženy procesní záruky zakotvené v článku 6 odst. 1 nebo že by vydaná rozhodnutí byla svévolná. Stěžovatelka byla ve vnitrostátním řízení právně zastoupena, měla možnost uplatnit své argumenty a vyjádřit se k prováděným důkazům.

Z toho vyplývá, že tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná a je třeba ji na základě článku 35 odst. 3 a 4 Úmluvy odmítnout.

2. K části stížnosti týkající se porušení práva na pokojné užívání majetku

35. Stěžovatelka poukazuje na negativní dopady délky řízení na její právo na pokojné užívání majetku zakotvené v článku 1 Protokolu č. 1 s tím, že jí bylo po dobu deseti let bráněno v užívání majetku.

36. Vláda poznamenává, že vlastnické právo stěžovatelky vzniklo až po skončení předmětného řízení, a to pouze k jedné polovině majetku, jehož vzdání se domáhala; do té doby se stěžovatelka nacházela pouze v postavení žalobkyně. Na základě rozsudku ze dne 24. února 1997 byla stěžovatelka zapsána do katastru nemovitostí jako spoluvlastnice předmětného majetku; vzhledem k tomu, že fyzické předání ideální poloviny nemovitostí není možné, měla stěžovatelka určit výkon svých spoluvlastnických práv na základě dohody s druhým spoluvlastníkem nebo soudní cestou. Vláda konečně s odkazem na judikaturu Soudu (rozsudky *Varipati proti Řecku*, č. 38459/97, § 32, ze dne 26. října 1999, *Versini proti Francii*, č. 40096/98, § 35, ze dne 10. července 2001) tvrdí, že majetkové dopady nepřiměřené délky řízení nejsou porušením článku 1 Protokolu č. 1, ale pouze důsledkem porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

37. Stěžovatelka předně namítá, že rozhodnutí vydaná ve věci měla pouze deklaratorní účinek. Dále poukazuje na skutečnost, že ani po vydání rozhodnutí ze dne 24. února 1997 nemohla vykonávat svá vlastnická práva, neboť její návrh na výkon rozhodnutí byl zamítnut z důvodu, že tento rozsudek se týkal „ideální“ poloviny a nikoli reálně rozdělené věci. Stěžovatelce bylo umožněno užívat její část nemovitostí teprve v roce 2001.

38. Soud poznamenává, že vlastnické právo stěžovatelky k tomuto majetku bylo předmětem posuzovaného řízení a že vzniklo až na základě rozsudku ze dne 24. února 1997, který nabyl právní moci dne 4. května 1997. Tento rozsudek byl později zrušen Nejvyšším soudem a nakonec opětovně potvrzen dne 26. září 2000.

39. Stran toho, že stěžovatelka nemohla svůj majetek užívat až do roku 2001, Soud uznává argument vlády, podle kterého měla ona sama podniknout kroky směřující k úpravě vztahů s druhým spoluvlastníkem. Soud zároveň poukazuje na to, že stěžovatelka tuto námitku neuplatnila v ústavní stížnosti ze dne 21. prosince 2000.

Z toho vyplývá, že tato část stížnosti musí být odmítnuta pro nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy podle článku 35 odst. 1 a 4 Úmluvy.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

40. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

41. Stěžovatelka požaduje náhradu materiální škody ve výši 5 miliónů Kč, tedy přibližně 159 000 €, rovnající se ušlému zisku, který plyne z nemožnosti pronajímat majetek po dobu deseti let. Na podporu svého požadavku předkládá Soudu znalecký posudek z oboru stavebnictví, který obsahuje úředně stanovenou cenu předmětného majetku ve výši 24 789 650 Kč, a dodává, že podle znalců dosahuje roční nájemné 2 % z ceny nemovitosti.

Stěžovatelka dále požaduje náhradu morální újmy ve výši 1 miliónu Kč (přibližně 31 700 €), kterou měla utrpět mimo jiné tím, že řízení přispělo ke zhoršení jejího zdravotního stavu.

42. Vláda v první řadě poznamenává, že stěžovatelce byla přisouzena pouze ideální polovina, a nesouhlasí s její domněnkou, že k vydání mělo dojít již při podání návrhu v roce 1991. Vláda rovněž nesouhlasí s výpočtem výše materiální škody, protože úředně stanovená cena domu nijak nesouvisí s otázkou ušlého zisku. Pokud po roce 1997 vznikl ušlý zisk, měla stěžovatelka tuto otázku řešit s druhým spoluvlastníkem.

Částku, kterou stěžovatelka požaduje z titulu morální újmy, považuje vláda za zcela přemrštěnou a neopodstatněnou.

43. Soud připomíná, že jeho závěr o porušení Úmluvy se vztahuje výhradně na porušení práva stěžovatelky na projednání věci v „přiměřené lhůtě“. Za těchto okolností Soud nespatřuje příčinnou souvislost mezi konstatovaným porušením a tvrzenou materiální škodou a tento návrh zamítá (viz obdobně rozsudek ve věci *Schmidtová proti České republice* ze dne 22. července 2003, č. 48568/99, § 79).

Soud na druhou stranu připouští, že délka předmětného řízení stěžovatelce způsobila jistou morální újmu, kterou nelze dostatečně napravit pouhým konstatováním porušení Úmluvy. S ohledem na kritéria vyvozená z vlastní judikatury přiznává Soud stěžovatelce na spravedlivém základě ve smyslu článku 41 Úmluvy částku 3 000 € z titulu morální újmy.

B. Náklady řízení

44. Stěžovatelka ve svém původním stanovisku nepožadovala náhradu nákladů řízení. Vláda tuto skutečnost potvrzuje. Nicméně v doplňujícím stanovisku, které bylo připuštěno

rozhodnutím předsedy senátu, požadovala částku 50 000 Kč (1 585 €) odpovídající odměně za právní zastoupení.

45. Podle judikatury Soudu může stěžovatel obdržet náhradu nákladů řízení pouze v takové výši, v jaké je prokázána jejich reálnost, nezbytnost a účelnost vynaložené částky.

46. Stěžovatelka v projednávaném případě nedodala žádné potvrzení ani nepředložila skutečnosti, na jejichž základě by bylo možné vyčíslit náklady řízení vynaložené před národními soudy k zamezení tvrzeného porušení Úmluvy nebo k nápravě takového porušení. V řízení před Soudem nebyla zastoupena.

Za těchto okolností se Soud domnívá, že není důvodu přiznávat stěžovateli náhradu nákladů řízení.

C. Úroky z prodlení

47. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové míře marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, navýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou v části týkající se tvrzené nepřiměřené délky řízení a ve zbývající části za nepřijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy v souvislosti s délkou řízení;
3. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovatele zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle článku 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, částku 3 000 € (tři tisíce euro) z titulu náhrady morální újmy a dále případnou částku daně; tyto částky budou převedeny na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
4. *zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 30. listopadu 2004 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda